

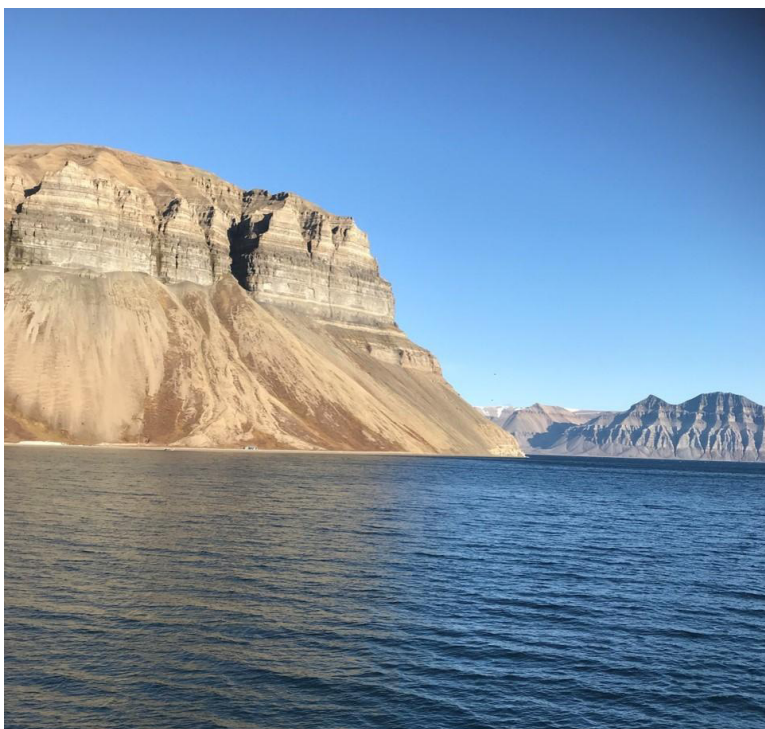

Stikka

HAMAR Y'S MEN'S CLUB Red.: Layout: John
Arne

Nr. 3 2021 Årg. 50

Svalbardtur i 70 årsgave

■ Da jeg ble 60 år, fikk jeg fotballtur til London. Gaven var fra mine nærmeste. De ble med alle sammen! Jeg betalte losji.

■ Nå da jeg ble 70 år, fikk jeg en tur til Svalbard. Som reisefølge hadde jeg datter Svanhild og barnebarn Nora. De betalte selv.

■ Solveig Stengel Hervig, datter til Bjørn Stengel, møtte oss på flyplassen i Longyearbyen. Familien hennes stilte opp med full guideservice hele helga. Det var veldig koselig. Og til ære for jubilaranten stilte Spitsbergen opp med stille vær og sol hver dag. Det ble en fantastisk opplevelse.

■ Et høydepunkt var en 8-timers båttur langs kysten innover i Isfjorden. Vi besøkte Pyramiden, en russisk forlegning og virksomhet som ble avviklet da Sovjetunionen falt. Fortsatt er det postkontor, bar og mulighet for overnatting, selv om krykkjene har inntatt de største leilighetsbyggene. Postmesteren guidet oss rundt i en imponerende og forfallen bygningsmasse med teatersal, 25m svømmebasseng med internasjonale mål og en stor gymsal. Bare de med den beste utdannelsen kunne få jobb i Pyramiden.

■ Siste dagen vandret vi godt bevæpnet oppover Bjørnedalen sammen med familien Hervig. Vi møtte på en hvitpelset skapning som var ganske nærgående, en polarrev.

Lars Viggo

Redaktøren.

Pandemiens konsekvenser for møte og samværsformer

Høsten 2021 er våre liv fortsatt preget av de begrensninger som Covid 19 setter. Dette har spesielt rammet lag og foreninger. Vi har gang på gang trodd at pandemien skulle være over, men det har vist seg at vi har tatt feil. I løpet av denne perioden har vi fått kjennskap til nye ord og begreper som de færreste av oss har benyttet tidligere selv om fenomenet ikke er av ny dato. Pandemi stammer fra de to greske ordene pan (alt) og demos (folk). Ordet brukes om en infeksjonssykdom som rammer mennesker eller dyr over et omfattende geografisk område, i motsetning til en epidemi som har en mer begrenset utbredelse.

Hva med tidligere smitteutbrudd i verden? Vi kjenner til pest i Det Øst-Romerske riket 540 – 747 og ikke minst Svartedauden i Europa. jfr. Spesialoppgave i teologi om Svartedauden av Marie Margrethe Lie Sperre (nylig tilsatt som prest i Hamar). Senere har vi hørt og lest om Spanskesyken som i 1918 herjet i store deler av verden og betegnes som en pandemi. Asiasyken i 1957 er det mange av oss som husker godt. Polio som det har vært satt inn enorme ressurser for å utrydde i et storstilt vaksinasjonsprogram, er fortsatt ikke utryddet selv om WHO hadde som mål at sykdommen skulle være utryddet innen 2005. Det er fortsatt to land med hyppige smitteutbrudd i verden, Afghanistan og Pakistan. Dette skaper store utfordringer for helse- og hjelpepersonell i disse landene. Hva er felles for disse smittesykdømmene? Det viser seg at smitten spres ved menneskelig kontakt og relasjoner.

Kan vi lære noe av historien når det gjelder å forholde oss til smittsomme sykdommer? Den medisinske forskningen var ikke kommet så langt som i våre dager, men de hadde noen grunnleggende regler som minner om våre retningslinjer i dag.

*Tidlige isoleringstiltak rundt smittede
Restriksjoner når det gjelder å arrangere store be-
gravelser eller folkemøter på torg*

De som rørte ved den syke eller ved den sykes klær i forbindelse med Svartedauden døde ofte raskt, bl.a. leger og prester. Presten var særlig utsatt på grunn av deres viktige omgang med døde og sør- gende hvor utdeling av dødssakramentet og begra- velses var hovedområder. Lopper var viktige i smit- tespredningen når det gjaldt svartedauden. Hvor mange som døde som følge av Svartedauden er usikkert, men de fleste sier 40 – 50 % av den euro- peiske befolkningen. I romantrilogien om Kristin Lavransdatter lar Sigrid Undset Kristin dø av «den svarte sotten» i 1349 på Rein kloster utenfor Trond- heim.

Det ser ut til at sykdommer med et verdensom- spennende omfang oppstår med jevne mellomrom, men i dag er vi bedre i stand til å utvikle vaksiner og gode retningslinjer for smittevern. Rundt omkring i verden er det mange historier om ulike sykdommer som herjet i kortere eller lengre perioder. Pasjonsspillet i Oberammergau i Sør- Tyskland ble første gang framført i 1634 og er et resultat av at innbyggerne lovte at om Gud skånte dem for en byllepest som herjet i området, skulle de framføre et pasjonsspill hvert tiende år. I spillet tar over 2000 skuespillere, musikere og teknikere del i gjennomføringen. Et krav er at alle skal være inn- byggere i byen som har ca. 4000 innbyggere. Spillet er en dramatisering av historien om Jesus og starter med at Jesus kommer inn i Jerusalem, fortsetter med at han døde på korset og avsluttes med opp- standelsen. Jeg var så heldig å være til stede på spil- let i 2010 og det var en stor opplevelse som berørte meg sterkt.

La oss håpe at vi nå er inne i en fase med fortsatt nedgang i smittesituasjonen slik at samfunnet fullt ut kan gjenåpnes og hvor vi kan arrangere møter og treffpunkter slik det var før pandemien rammet oss.

Arne Amlien

Lederen har ordet.

Da er mitt år som leder i gang. Først vil jeg si takk til Simon som fikk en veldig spesiell tid som leder her i klubben. Mange arrangementer ble planlagt og avlyst eller omgjort. Han satt med øverste ansvaret. De gangene vi kunne arrangere, merket vi at mange holdt seg unna. For noen var digitale møter av tirsdagskaffen et godt pusterom -uten munnbind.

- Mange i klubben er i ekstra moden alder, og en del kan ikke bidra med mer enn sitt blide nærvær. En telefonsamtale eller en spasertur kan være et lyspunkt i hverdagen. Antakelig må styret/klubben gå gjennom utvalgene og se om det er noe vi må kutte ut. Allerede nå opplever vi at det er noen utvalg der ingen kan være leder. Dette antyder vel at noe må gjøres. Kanskje er medlemsutvalget ett av de de viktigste for klubbens framtid.

- Vår klubb rakk å feire 50 års jubileum før pandemien stoppet det meste. Til neste år er Y's Men International 100 år. De har gitt oss flere forslag om hvordan vi kan feire det. Kanskje kan vi få til et arrangement som kan virke rekrutterende. Kanskje noe større, sammen med de andre rundt Mjøsa.

- I høst tar vi opp igjen flere tema som vi ikke fikk gjennomført og slik blir det vel til våren også. Vi regner med mange gode stunder i klubben framover. Jeg avrunder med noen linjer av salmen av en av våre mange gode salmediktere, Hans-Olav Mørk. Vi sang den på åpningsgudstjenesten, nr. 564:

*Som barn i ditt hus
gir du rom for alt vi er.
Vi har vår styrke og svakhet.
Midt i alt er du oss nær.
Vi ber for din kirke.
Vi ber for hverandre.
Vi ber for vår verden.
Velsign oss du vår Gud.*

Henning

Gratulerer!

September

Henning Winge	2.
Terje Gloppen	8.
Nils Kristian Lie	8.
Ragnhild Lie	9.
Kjell Linkjendal	13.
Ragnhild Hummelvoll	20.
Ingunn Myklebø	28.
Marit Johnsen	30.

Oktober

Tone Kjersti Linkjendal	3.
John Sellereite	6.
Anne Stensberg	7.
Geir Bjørnar Smebye	21.
Aud Skagestad	23.
Kåre Skagestad	23.
Morten Saltvik	28.

November

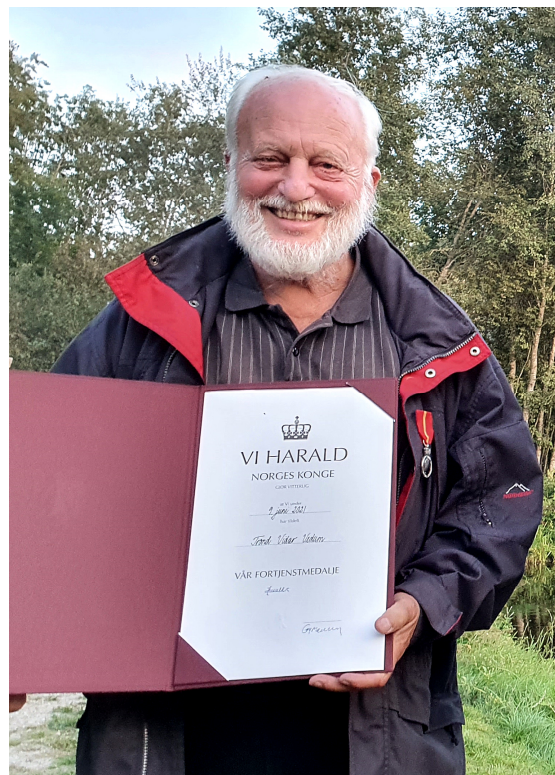
Bergljot Brønn Senumstad	7.
Iver Mosvold	14.
Brith Kvalvåg Winge	16.
Sigmund Lie	19.
Thorbjørn Holten	24.

KONGENS UTMERKELSE TIL EN HEDERSMANN OG ET ARBEIDSJERN

Søndag 22. august fikk vår egen Trond Vidar tildelt Kongens fortjenestemedalje, av Statsforvalteren i Innlandet Knut Storberget, for sitt frivillige arbeid for natur og naturvern, og for kultur- og trivselsskapende aktiviteter.

Hovedpersonen visste ikke hva som skulle skje da han denne fine søndagskvelden kom ruslende opp til gapahuken på Bjørby gård. Han var invitert på kaffe rundt bålet av sine nærmeste. På stien mot gapahuken hadde vi satt opp mange norske flagg. Trond lurte på hva dette skulle bety. Sikkert noen som feirer barnebursdag ved gapahuken, fikk han som svar. Ja vel, tenkte Trond. Det er jo så mange som benytter seg av dette flotte området.

La oss spole tiden tilbake til mars 2020. Torbjørn Ødegaard, tidligere kollega av Trond og undertegnede og etter hvert Roar Solheim, Hamargutt og førstekonservator i zoologi ved Universitetet i Agder, sendte et forslag til Slottet om tildeling av Kongelig påskjønnelse til Trond Vidar Vedum. Ved en slik anledning heter det «forslag», ikke «søknad». I vår begrunnelse skriver vi blant annet: Som student ved Hamar lærerhøgskole på 1970-tallet var Trond Vidar Vedum sentral i arbeidet for å få vernet våtmarksområdet Åkersvika ved Hamar. Ved en kongelig resolusjon ble Åkersvika vernet som naturreservat den 26. juli 1974.

Gratulerer!

Foto: S Lie

I 1989 var Trond Vidar Vedum sentral i arbeidet med å gjenskape våtmarksområdet Starene på Horne gård

Kongens fortjenestemedalje på Trond sitt bryst.

Foto: S. Lie

på Ilseng. Dette ble starten på et naturvernarbeid uten sidestykke i Norge, med dannelse av en egen våtmarksgruppe under Hamar lokallag av Norsk Ornitologisk Forening i 1990. Trond Vidar Vedum har vært leder og primus motor for denne våtmarksgruppa som har vært involvert i restaurering og nyskaping av mer enn 140 dammer i kulturlandskap, primært på Østlandet. Våtmarksgruppa ble i 2015 tildelt den første Fuglevernprisen fra Norsk Ornitologisk Forening. Ved hjelp av hans og flere andres dugnadssinnsats ble Starene Feltstasjon bygget ferdig i 2012. Feltstasjonen er i flittig bruk, og Trond Vidar Vedum er ofte med og holder kurs og foredrag for ulike grupper om fuglelivet generelt og rundt feltstasjonen spesielt. Deltakere er barnehagegrupper, skoleklasser på alle nivåer og ulike typer foreninger for voksne.

Trond Vidar Vedum har drevet Bjørby gård på Ilseng. Her har han lagt til rette for ulike naturopplevelser. En egen natursti gir mulighet for å oppleve livet i fuglekasser. Vedum har plantet eksemplarer av våre vanligste varmekjære løvtrær og satt på navneskilt. Han har også snekret gapahuk med tilhørende bål plass. Vedum har anlagt dette store og varierte området for at både barn og voksne skal få oppleve og lære om naturen. Området er tilgjengelig for allmennheten, og barnehager, skoleklasser og studenter bruker det gjerne til sine ekskursjoner. Gapahuken og bål plassen brukes gjennom hele året. Hver tirsdag kl. 12.00 arrangerer Vedum og hans kone kaffestund ved bålet. De tenner bål og koker kaffevann. Mellom 15 og 20 glade turgåere møtes her hver gang. Naturstien på gården er en del av en ca. 25 km lang tursti, Ilsengstiene, som Vedum også har vært med på å utvikle. I 2018 ble Ilsengstiene kåret til Norges beste tursti.

Som en del av gårdsdriften har Trond Vidar Vedum også vært aktiv som birøkter. Gjennom flere bøker har han formidlet bienes liv og betydning. Opplevelser i og med naturen har stått i fokus i alt Trond Vidar Vedum har vært involvert i, med spesielt fokus på fuglene. Han har vært en foregangsmann for å bygge spesielle fôringsbur, såkalte fuglekarnapper, på pleie- og omsorgssentra. Ved enkle midler kan ville fugler berike opplevelsene og hverdagen for de som ikke lenger kan bevege seg ut i naturen. Slike nære fugleopplevelser har en uvurderlig betydning, ikke minst for personer som rammes av demens. Positive naturopplevelser gir store helsegevinster.

Trond Vidar Vedum har skrevet en rekke bøker om fugler, den første allerede i 1977. Mange handler om hvordan man kan legge til rette for at fuglene skal trives der folk bor, gjennom å lage fuglekasser og fôringsplasser. Med utgangspunkt i hans store interesse for fugler, reiser han fortsatt rundt og holder foredrag i ulike lag og foreninger, både for unge og gamle. Vedum er en dyktig, engasjert, populær og etterspurt foredragsholder.

Som en avslutning i vår begrunnelse står det:

Trond Vidar Vedum utmerker seg med en positiv og imøtekommende holdning til sine medmennesker, et godt grunnlag for alle prosjekter og ideer han har klart å gjennomføre, til glede for både natur og mennesker. Vi som var initiativtaker, mente vi hadde mange og gode begrunnelser for at Trond skulle få påskjønnelsen. Men tiden gikk, og vi hørte ikke noe. Så, en fin dag i sommer da jeg var på hytta, fikk jeg telefon fra Statsforvalteren i Innlandet. Kongen har bestemt at Trond Vidar Vedum skal få Kongens fortjenstmedalje. Begynn og planlegg en sammenkomst. Selveste Statsforvalteren ønsker å stå for overrekkelsen!

Stolt familie, fra venstre Kjersti Ingeborg, Trygve, Trond, Karen Sigrid, Storberget, Liv Anne.

Det var viktig for oss at Trond ikke skulle vite noe om dette. Tidspunktet måtte passe for alle i familien, og da ble Karen Sigrid en nyttig familiekontakt. En av de største utfordringene var å finne et tidspunkt som passet for både Statsforvalter Storberget og sønnen Trygve som var midt i en travel valgkamp. Gjestelister ble satt opp. I denne forbindelsen kom vi i kontakt med Hans Krogund på Ilseng. Det viste seg at han også hadde sendt forslag til Kongen om påskjønnelse til

Foto: H.Krogund

(Fortsetter på side 7)

Tilbakeblikk.

Når dette skrives er det omtrent på den tid Region Norge samles til møte i Mandal. Jeg skulle gjerne ha vært der, men av forskjellige grunner var det ikke aktuelt. Men tankene går til Mandal og til Ungdomsklubben i Mandal på 60-70-tallet. Fra den trekker jeg linjen til Mandal Y's Men's Club 2021. Ved å bla gjennom den 4 1/2 sider lange medlemslisten for den klubben i medlemshåndboken, er det flere navn som jeg kjenner fra den tiden jeg var med i Ungdomsklubben. Derfor noen ord om denne klubben. Det gir perspektiv å se den sammenhengen som er mellom Ungdomsklubben på 1960-tallet og Y's Men's klubben i dag.

■ Ungdomsklubben hadde en trygg, engasjert voksenleder, Tov Aanonsen, gjennom hele tiden klubben var aktiv. Jeg ble med noen år etter at den startet. Min bror var med fra starten, tror jeg. Møtene hadde en ganske fast «liturgi». Samling kl. 19.00, spill av forskjellige slag pluss sport: bordtennis og badminton – disse var i storsalen i Ungdomsforeningens lokale, også salg av pølser. Kl. 20.30 var det andakt stort sett med en lokal andaktsholder eller ved besøk av sekretær i Ungdomsforbundet (daværende navn på KFUK/KFUM). Avslutningen var bønnemøte for de som ønsket å være med på det. På andaktsdelen fikk alltid ungdommene oppgaver med en innledning, eller å lese noe. Første oppgave jeg fikk var å lese en lang bønn – jeg tror det måtte være fra bønneboken i Landstads reviderte salmebok. Det andre jeg husker fra dette var at jeg var veldig nervøs, men jeg kom da til «amen».

■ Om somrene var vi ofte på tur til steder i omegnen der vi hadde friluftsmøte eller var på bedehus eller annet lokale der også lokalbefolkningen var invitert. Også da deltok vi unge på forskjellige måter, ledelse av møtet,

I Periskopet

andaktsord eller på annen måte.

Det jeg opplevde spesielt i klubben var at vår leder hadde valgt en strategi som i praksis var lederutdanning. Styret bestod av 10-15 ungdommer, kanskje enda flere. Arbeidsutvalget ca. 5. Oppgaver ble fordelt, alle fikk noe å gjøre eller delta med. Alle styremøtene og møtene i AU var i hjemmet til Bodil og Tov Aanonsen. Hva de la ned i arbeid for ungdommen i Mandal var enestående.

■ I dag ser vi også et resultat i bl.a. i Mandal Y's Men's Club med sine 135 medlemmer. Et annet resultat er alle de som har vært med å drive menighetsarbeid mange steder. Dessuten var det mange som opplevde at Gud ville bruke dem til å jobbe i kirke og misjon. Mange ble prester i kirken. Jeg er jo en av disse. Men jeg fikk mine første presteår i Den Lutherske kirken i Kamerun. Klubben fant ut, mens jeg studerte, at de ville støtte vår lønn når Aud og jeg skulle reise til Kamerun som misjonærer. Det ble gjennom det som da het Ungdomsmisjonen, Ungdomsforbundets misjonsavdeling, men med Det Norske Misjonsselskap som arbeidsgiver.

■ Hvordan skaffe penger til lønn? Jeg traff nylig en av de som var med i klubben på den tiden. Han sa det kort slik: Vi fikk med oss 2 kroner (eller kanskje det var 10), 1 (5) krone til pølse og 1(5) til Kåre Gullov (begge fornavnene mine ble brukt i Mandal). Det førte til at Ungdomsklubben bidro med 10.000 kroner til vår lønn, i hvert fall de første årene vi var i Kamerun.

■ Ved medlemskap i Ungdomsklubben i Mandal fikk vi oppgaver og utfordringer. Det var bruk for oss i Guds rike. Det gav perspektiv på livet.

Kåre S.

NATURHJØRNET

Det er fem år siden jeg sluttet på høyskolen. Men sist uke fikk jeg spørsmål om jeg i to dager kunne vikarere for en syk lærer. Temaet var livet i vann. Jeg sa ja og møtte ferske førskolestudenter. Vi fanget småkryp i dammene på Bjørby. Fire klasser i to dager. Studentene lot seg begeistre over alt det spennende de fant i dammene.

■ Øyestikkerlarver, damsnegler, vannedderkopper og mange, mange flere. Det om gjorde mest inntrykk var vannskorpionen. Den ser ut som en skorpion slik vi ser dem fra bilder i ørkenen. Det ble mange hyl og skrik, men alt i alt mye morsomt.

■ Livet i vann er utrolig spennende. Og så er det så beroligende å arbeide med vann. I dag har jeg gått meg en lang tur og satte meg ved bredden av Svartelva og gledet meg over vannet som rant forbi. For meg som pensjonist dreier det seg mye om dammer og tjern. Jeg reiser rundt og planlegger nygraving og restaurering av dammer. 160 tjern har vi i Våtmarksgruppa restaurert eller laget.

■ Det siste prosjektet er dammen ved Eidsvollbygningen. Familien Mathiesen, som bor der, ringte og fortalte at dammen i parken var helt gjengrodd. Sist uke hadde vi befaring og planla tiltak i dammen neste år. Vi planla også rydding rundt dammen og en liten turveg med sitteplasser.

■ Sigmund Lie og jeg er begge med i Våtmarksgruppa. De siste ukene har vi arbeidet med ei ny bok. DAMMEN – PERLEN I KULTURLANDSKAPET. Det blir ei bok med mange bilder av planter og dyr i dammer og tjern. I løpet av noen uker tror jeg boka er ferdig.

■ Kanskje vi i Y's Men kunne avlagt noen av dammene et besøk!

Trond Vidar

(Fortsatt fra side 5)

Trond, men ett år etter oss. Hans ville selvsagt være med å arrangere sammenkomsten. Med sine kontakter i lokalsamfunnet på Ilseng, var han til uvurderlig hjelp.

Liv Anne leser Trond sitt dikt

Foto: S. Lie

Vi hadde greid å holde det hele hemmelig for Trond. Han skjønnte ikke hva som foregikk før Storberget festet Kongens fortjenstmedalje til brystet hans, og at han fikk diplom. «Nei, nå veit jeg ikke hva jeg skal si», var hovedpersonens første kommentar.

Ellers leste Liv Anne, Tronds eldste datter, diktet «Det er nå det skjer» som Trond har skrevet.

Videre var det hilsninger fra blant annet ordfører Nils Røhne, styreleder i Hamar og Hedmarken turistforening Kristen Bartnes og barndomsvenn Harald Garsjø. Hans Kroglund overrakte tre ringpermer med utklipp han hadde samlet om

Tronds mange aktiviteter opp gjennom årene. Her var også alle «Naturhjørnet» som Trond har skrevet i Stikka.

Til slutt ble det servert kaffe og et rikholdig utvalg av kaker til de ca. 80 gjestene som var invitert. Overrekkelsen ble behørig omtalt i HA, NRK Innlandet, NRK Radio og Avisa Valdres.

Hvor var du da Brå brakk staven?

Denne formuleringen ble opprinnelig benyttet i en artikkel i Dagbladet etter herrestafetten på ski i Oslo i 1982. Jeg husker ikke hvor jeg var den dagen eller hva jeg gjorde.

■ Jeg har imidlertid lyst til å stoppe opp ved andre begivenheter med langt større konsekvenser. Bombeangrepet på Utøya og i Regjeringsbygget 22. juli 2011 som kostet 77 mennesker livet, er de verste terrorangrepene i Norge etter andre verdenskrig. Jeg husker godt hendelsene og hva jeg gjorde den dagen. Vi ble kontinuerlig oppdatert på situasjonen om hva som skjedde. Hendelsene i Regjeringsbygget og det som senere på dagen skjedde på Utøya, satte sterke spor og det er ufattelig at en person kunne iverksette et bombeangrep og senere et attentat på en og samme dag.

kona mi og jeg befant oss på et sted hvor tilgang på informasjon var mangelfull. I september 2001 var vi på ei lita gresk øy som heter Agistri. Det var få turister der med unntak av noen helgeturister fra Athen. Den skjebnesvangre dagen var vi ute på tur og gikk innom en kafeteria hvor vi så bilder fra to fly som kolliderte med to høye tårn. Vi trodde først dette var en science fiction-film. Men det stemte heller ikke med at bildene ble gjentatt, og at vi registrerte at ulike personer ble intervjuet. Alt foregikk på gresk, men en av de ansatte kunne litt engelsk og fortalte oss at to fly hadde kollidert med to tvillingtårn i New York. Men det var først da vi kom til flyplassen med stort oppbud av sikkerhetsvakter at vi fikk vite mer om hva som hadde skjedd.

■ Den andre situasjonen som jeg vil nevne her, er det som skjedde i USA for tjue år siden. 11. september 2001 ble to fly styrt inn mot tvillingtårnene i World Trade Center. Flyene var kapret og målet var å ødelegge to av skyskraperne i New York og det lyktes de med. 3000 mennesker ble drept. Denne aksjonen var satt i scene av al-Qaida som allerede i 1996 hadde erklært krig mot USA.

■ Hvorfor husker jeg denne episoden spesielt godt? Jeg var ikke i USA på det tidspunktet, men

■ Dette var før smarttelefonen var blitt allmannseie og på hotellet vårt var utvalget av utenlandske kanaler få i forhold til slik det er i dag..

■ Denne hendelsen gjorde et sterkt inntrykk på alle uansett hvor en befant seg, men for oss ble dette et minne om hvor avhengig vi er av å få informasjon uansett hvor i verden vi er. Hvert år i september minnes vi denne grusomme hendelsen og ferieturen til Hellas.

Arne